

3) складення документів процесуального характеру [1].

Отримати безоплатну правову допомогу може будь-яка особа, не залежно від расової приналежності, соціального чи фінансового статусу. Відповідно до чинного законодавства, а саме закону України «Про безоплатну правову допомогу», статті 1 «Безоплатна правова допомога – правова допомога, що гарантується державою та повністю або частково надається за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів та інших джерел» [3].

Варто зазначити, що безоплатна правова допомога поділяється на первинну та вторинну. «Безоплатна первинна правова допомога – вид державної гарантії, яка полягає в інформуванні особи про її права та свободи, порядок їх реалізації, відновлення у разі їх порушення та порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, місцевого самоврядування, посадових та службових осіб» [4, с. 279].

Таким чином, система безоплатної правової допомоги в Україні має багато прогалин та недоліків. Одним із недоліків є те, що система безоплатної правової допомоги не є узгоджена з Конституцією та міжнародними зобов'язаннями України. Результатом цього є те, що особи, які потребують безоплатної правової допомоги, не мають права обирати адвоката, а отже прослідковується певна дискримінація прав людини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Безоплатна правова допомога. Міністерство юстиції України [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://minjust.gov.ua/legal_aid.
2. Гець О. Історичний та сучасний погляди на надання безоплатної правової допомоги адвокатами. Юриспруденція: теорія і практика. 2011. № 11. С. 23-27.
3. Закон України про безоплатну правову допомогу: поточна редакція від 28.08.2018. Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>
4. Ключка Д. М. Право на безоплатну правову допомогу в Україні. Матеріали VIII Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції. С. 278-281 [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://dspace.pnpu.edu.ua/bitstream/123456789/4638/1/Kljuchka.pdf>
5. Конституція України : поточна редакція від 30.09.2016. Верховна Рада України. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
6. Стаматіна М. В. Організація діяльності щодо реалізації права громадян на безоплатну правову допомогу: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: спец. 12.00.07. Харків. 2013. 21 с.

ФОРМИ ТА МЕТОДИ БОРотьБИ З ОРГАНІЗОВАНОЮ ЗЛОЧИННІСТЮ НА ЖИТОМИРЩИНІ НА ПОЧАТКУ 1920-Х РОКІВ

Бондарчук М. О.

*здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти
історичного факультету кафедри Історії України
Житомирського державного університету імені Івана Франка*

Злочинність існує в світі з найдавніших часів. Достатньо пригадати історію з Святого Письма про вбивство Каїном свого брата Авеля. Це було одне з перших вчинених злочинів у світі. Проте, перелік криміногенних проступків набагато ширший. Як приклад, можна навести міжнародну торгівлю (Стародавня Греція та Рим, Візантія, Османська імперія, Великобританія), торгівлю наркотиками (опіумні війни в Китаї) та зброєю. На жаль, ці негативні явища присутні і зараз.

У сучасній Україні, організована злочинність найчастіше представлена виготовленням та збутом наркотиків, торгівлею зброєю, вбивствами, крадіжками, викраденням та перегоним автомобілів. Бандитизм, безумовно, є одним з найбільш небезпечних діянь проти громадської безпеки, який передбачає створення озброєної групи людей з метою нападу на підприємства, установи, організації чи окремих осіб, а також участь у такій банді або у вчинюваному нею нападі. Вже сам факт організації озброєної банди визнається, згідно з кримінальним законодавством, закінченим злочином, навіть якщо вона не зробила жодного нападу. Саме через це є необхідність у дослідженні історичного досвіду подолання бандитизму на Житомирщині в 1920-1922 роках.

На початку 1920-х років криміногенна ситуація у Волинській губернії була надзвичайно складною. Найбільш поширеними видами злочинів у зазначений нами період були: «конокрадство, крадіжки, підпали, розстрата державного майна, шахрайство. Вони склали в 1920 р. – 66 % від загального числа злочинів Радянській Україні, 1921 р. – 73 %, а в 1922 році – вже 75 %. Проте, основний акцент своєї боротьби правоохоронні органи спрямували на викорінення та знищення політичних банд різного спрямування, груп озброєних дезертирів та грабіжників» [3, с. 115]. Річ в тім, що такі особи були найбільш небезпечними для суспільства. Вони нападали на підприємства, групи людей.

В 1922 р. на Волині було «zareєстровано 12 бандитських формувань загальною кількістю до 180 осіб, майже всі карного характеру. Нападів бандами скоєно 41, з них: на населення загалом – 5, радянські установи – 2, склади та підприємства – 7, окремих громадян та сім'ї – 27). Вбито бандитами 3 комуністи, 4 радянських працівника, 6 міліціонерів та червоноармійців, 10 інших громадян. Тілесні ушкодження нанесено 15 особам. Майнової шкоди зазнали 90 чоловік» [3, с. 115]. Подібні ситуації повторювались доволі часто, і тому простим людям вижити в таких умовах було надзвичайно важко.

Об'єктами нападів учасників бандформувань були як державні установи, так і окремі особи та їх приватні господарства. Так, «у квітні 1922 р. банда Мастолярчука, яка оперувала у Житомирському повіті, розпочала розбійні напади та пограбування підприємств, селян південно-східної частини повіту, а також приїжджих громадян. У Коростенському повіті (в районі с. Білокоровичів) діяла озброєна «банда Грома, чисельністю 13 осіб, карних злочинців... Дії свої вона виявляла переважно вночі набігами... вдень же переховувалася у болотах». Її було ліквідовано міліцією, «за сприяння ДПУ та населення». На боротьбу з бандитизмом місцева влада спрямувала «32 бойові загони міліції, в результаті діяльності яких було вбито 28 бандитів, поранено – 3, схоплено – 35, добровільно здались – 2; вилучено 21 гвинтівку, 3 револьвери, 1 шашку та ін.» [1]. Варто

зазначити, що зброя була не тільки в бандитів, але й часто в простих селян. Річ у тім, що події Першої світової війни та національно-визвольних змагань 1917-1921 рр. активно відбувались на території України, і тому на руках у населення та військових було чимало зброї. Деякі вояки, повертаючись з фронтів Першої світової війни додому, не здавали свого озброєння, а зберігали його. Тому часто під час обшуків у селах міліція та військові, знаходячи в помешканнях зброю, відразу заарештовували цих людей до бандитів.

Восени 1922 р. в Житомирському повіті продовжували діяти невеликі загони, які іменували себе петлюрівцями. Їхня кількість варіюється в 400 чоловік, озброєних кулеметами, гвинтівками. Вони мали навіть кавалерію. Представники правоохоронних органів наголошували, що петлюрівці дестабілізують радянську владу в регіоні. В Янущпольській та Краснопільській волості вони розбили декілька військових частин, закликають населення підіймати повстання проти більшовиків. Для боротьби з ними направлені додаткові військові частини з метою ліквідації петлюрівців та їхніх посібників. Подібні ситуації зафіксовані в Староконстантинівському та Ізяславському повітах» [2].

Нападаючи на приватні господарства, грабіжники не боялись активного опору з боку господарів. Учасники бандформувань, будучи озброєними, силою відбирали їжу, одяг та інші речі та відходили в ліси. Такі напади відбувались без втрат як і серед бандитів, так і їхніх жертв. Що стосується нападів на державні установи, наприклад, склади, магазини, то там була добре озброєна охорона. Відповідно такі об'єкти було захопити і пограбувати важче, і тому такі операції нерідко закінчувались провально для самих злочинців, які відступали звідти через важкі втрати або були заарештовані співробітниками міліції.

Отже, найбільш поширеними видами злочинів на Житомирщині в 1920-1922 роках були: конокрадство, крадіжки, підпали, розстрата державного майна та шахрайство. Бандити здійснювали напади на поодиноких осіб, державні склади, магазини. Представники правоохоронних органів здійснювали арешт або ліквідацію злочинців, інколи залучаючи для цього і армійські частини.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний архів Житомирської області (далі ДАЖО). Ф. Р. 1657. Оп. 1. Спр. 503. с. 5.
2. ДАЖО. Ф. Р. 1657. Оп. 1. Спр. 425. с. 9.
3. Starodubets G., Vlasuk I. (2019). Social anomalies in Volyn in the period of nep and the fight against them. East European Historical Bulletin. [chief editor Vasyl Ilnytskyi]. Drohobych: Publishing House «Helvetica». Issue 13. 2019. p. 114-124.